

został szereg XIX- i XX-wiecznych map, m.in. pod kątem kartometryczności, zakresu treści czy wiarygodności przekazu informacji. Rezultatem tych analiz było zwrócenie uwagi na różnorodność archiwalnych materiałów kartograficznych, która wymaga od badaczy szczególnej ostrożności, a jako że mapa archiwalna jest dokumentem historycznym, nie można bezrefleksyjnie czerpać z niej informacji – zarówno przestrzennej, jak i atrybutowej.

Poster łódzkich badaczy dotyczył możliwości wykorzystania dwóch archiwalnych planów sieci wodociagowych Łodzi jako elementu łódzkiego Geoportalu. Efektem prac było udostępnienie tych materiałów w Internecie w postaci plików rastrowych oraz pozyskanych z nich informacji przestrzennych w formacie wektorowym. Istotnym problemem była konieczność poprawnej kalibracji planów, a także transformacja lokalnych historycznych układów odniesienia do tych stosowanych współcześnie.

Warto zauważyć, że dane historyczne (np. wybrane elementy treści map archiwalnych) były wykorzystywane przez innych prelegentów dla potrzeb ich badań. Niestety, zdarzało się, że sięganie do historycznych danych przestrzennych odbywało się bezrefleksyjnie, tj. za pewnik przyjmowano wszystkie informacje płynące z dawnych map, nie zwracając uwagi na autora, czas, miejsce, skalę opracowania czy inne uwarunkowania historyczne mogące mieć wpływ na wiarygodność przekazu.

Mimo stosunkowo niewielkiej grupy kartografów obecnych na konferencji po jednym z wystąpień rozgorzała dyskusja na temat prezentowanych przy takich okazjach opracowań kartograficznych. Były one niejednokrotnie niepozbawione wad, zarówno metodycznych (np. niewłaściwy dobór metody prezentacji kartograficznej do prezentowanego zjawiska), jak i wizualnych (np. błędnie dobrane skale barwne). Wnioski z tej dyskusji były dwojakie. Z jednej strony dotyczyły konieczności wzrostu świadomości i wrażliwości kartograficznej użytkowników GIS, np. poprzez organizację warsztatów z dobrymi praktykami kartograficznymi. Z drugiej strony zwrócono uwagę, że poprawna kartograficznie prezentacja danych

jest nie tylko efektowna, ale przede wszystkim efektywna, co bezpośrednio łączy się ze sprawnością przekazu informacji, na której wszystkim badaczom związanym z GIS powinno wyjątkowo zależeć.

Niewątpliwie cieszy obecność geografii historycznej na tego typu spotkaniach. Z jednej strony świadczy to o coraz częstszym wykorzystywaniu GIS do analiz historycznych, co sprawia, że podejście to przestaje być nowinką techniczną, a często staje się narzędziem codziennej pracy historyka. Z drugiej strony referaty geohistoryczne powinny stanowić przykłady rzetelnego i krytycznego wykorzystania źródeł historycznych w analizach GIS i skłaniać innych badaczy do refleksji na temat np. wiarygodności przekazu dawnych map. ■

Tomasz Panecki
Wydział Geografii i Studiów Regionalnych
Uniwersytet Warszawski

16. Międzynarodowa Konferencja Geografów Historycznych (16th International Conference of Historical Geographers) – Londyn, 5–10 lipca 2015 r.

Początki konferencji geograficzno-historycznych organizowanych przez brytyjsko-kanadyjskie sympozjum geografii historycznej (British-Canadian Symposium on Historical Geography) sięgają 2. poł. XX w. W 1975 r. zorganizowano pierwsze tego typu spotkanie skupiające badaczy geografii historycznej z całego globu. Od tej pory nieprzerwanie aranżowane są one co dwa lata, a najważniejszym ich celem – poza prezentacją i komentowaniem poszczególnych projektów – jest integracja tego bardzo różnorodnego środowiska badawczego.

Podczas tegorocznej konferencji odbywającej się w budynku Królewskiego Towarzystwa Geograficznego (Royal Geographical Society) i częściowo Uniwersytetu Londyńskiego (Impe-

rial College of London) wyniki swoich badań zaprezentowało 750 referentów z ponad 40 krajów. Goście przyjmowani byli w zabytkowych murach wiktoriańskiego dworu myśliwskiego

powiednio mniejszy, chociaż dało się zauważyć mocną reprezentację Czechów, stale obecnych na tego typu wydarzeniach już od kilkunastu lat, oraz Rosjan z Rosyjskiej Akademii Nauk.

Ryc. 1. Panorama Londynu będąca graficznym motywem przewodnim tegorocznych obrad.

Źródło: www.ichg2015.org, dostęp: 14 listopada 2015

położonego tuż obok malowniczego londyńskiego Hyde Parku. Tym razem organizatorzy nie zdecydowali się na zaproponowanie tematu przewodniego konferencji, jednak obfitość paneli dyskusyjnych i tak mogła zadowolić nawet najbardziej wybredne gusta. Podczas konferencji miały miejsce trzy całkiem istotne dyskusje plenarne. Pierwsza, nosząca tytuł „Geografia historyczna jako dyscyplina międzynarodowa” (Historical Geography as an International Discipline) zorganizowana została przez redakcję i współpracowników „Journal of Historical Geography”. Jej głównymi dyskutantami byli Laura Cameron, Isla Forsyth, Aki Yamamura, André Reyes Novaes i Mona Domosh. Dyskusję panelową można potraktować jako odpowiedź na referat Alana R.H. Bakera poświęcony umiędzynarodowieniu geografii historycznej. Pozostałe dwie rozmowy dotyczyły niewolnictwa i wolności (Rethinking Slavery and Freedom) oraz kwestii wpływania wydarzeń astronomicznych na politykę kolonialną Wielkiej Brytanii (Astronomy at the Imperial Meridian: the Colonial Production of Hybrid Spaces). Konferencję otworzył Felix Driver z Uniwersytetu Londyńskiego.

Niestety w ramach skromnego sprawozdania niemożliwe jest przedstawienie wszystkich referatów i paneli, natomiast warto zaznaczyć, że zdecydowaną większość badaczy uczestniczących w konferencji stanowili geografowie; historyków było zauważalnie mniej. Odsetek gości z Europy Środkowej i Wschodniej był od-

Polscy badacze byli reprezentowani przez ośrodki naukowe z Krakowa, Warszawy, Lublina i Wrocławia.

Podczas tegorocznego spotkania geografów historycznych wyraźnie dominowały kwestie digitalizacji dziedzictwa kulturowego i sposobów jego udostępniania przy użyciu systemów informacji przestrzennej (GIS). Dużo miejsca poświęcono kwestiom metodycznym i metodologicznym aplikacji oprogramowania GIS w naukach historycznych. Zagadnień tych dotyczyło aż siedem dyskusji panelowych, w których uczestniczyli naukowcy z Kanady, Wielkiej Brytanii, Francji, Włoch, Czech, Niemiec i Polski. Wiele osób zgodnie uznało, że środowiska pracujące nad wykorzystaniem systemów informacji przestrzennej w badaniu przeszłości powinny skupić się na wspólnym wypracowaniu metodologii i metod dążących do standaryzacji prezentowanych wyników badań, tak by można było w przyszłości łączyć i rozwijać opracowywane projekty. Uznano także, że powstanie w poszczególnych krajach członkowskich Unii Europejskiej odpowiednich grup badawczych powinno zaowocować zgłaszaniem międzynarodowych projektów (m.in. do konkursu Horyzont 2020), które poprzez pozyskiwanie funduszy europejskich jeszcze bardziej rozwijałyby badania nad geografiami historycznymi na Starym Kontynencie.

Dwie dyskusje panelowe zostały poświęcone historii lasów (Historical and Cultural Geographies of Woods and Forests). Jednym

z referentów był dr Xavier Rochel z francuskiego Université de Lorraine. Badacz ten pokazał, jak na podstawie źródeł z przełomu XVIII i XIX w. można odtworzyć zmiany w strukturze zalesienia lasu Mortange w północno-wschodniej Francji. Na potrzeby swoich badań zbudował on przestrzenną bazę danych, prezentującą zmianę tego obszaru od XVI do XIX w. Co ciekawe, zachowany zasób źródłowy pozwolił na zidentyfikowanie ponad 62 tysięcy drzew w latach 1592–1790. Dane te dotyczyły m.in. ich gatunku, średnicy czy przeznaczenia produkcyjnego (np. niektóre miały być ścięte dla potrzeb tartaku, inne zaś były sprzedawane lokalnym chłopom). Badania pozwoliły m.in. na określenie stref eksploatacji lasu. W bardzo podobnym nurcie mieścił się referat Nicoli P. Todorova, pracownika Uniwersytetu w Rouen, który analizował sposób eksploatacji francuskich lasów w epoce napoleońskiej (*Napoleonic Forest Management For Naval Timber in Europe*).

Konferencję trzeba uznać za całkiem udaną oraz owocną. Następne spotkanie, w 2018 r. będzie organizowane przez konsorcjum, w którym głównymi siłami sprawczymi są Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk oraz Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego. Organizatorzy zapowiadają, że motyw przewodni spotkania ma brzmieć: „Śmierć i narodziny krajobrazów”. Centralny komitet organizacyjny rozpoczął także starania o pozyskanie gospodarzy konferencji w 2021 r., w związku z czym przyjęto wstępną propozycję reprezentantów z Brazylii i Rosji. Na wyłonienie zwycięzcy trzeba poczekać jeszcze trzy lata. ■

Tomasz Związek
Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla
Polska Akademia Nauk

26. Międzynarodowa Konferencja Historii Kartografii w Antwerpii, 12–17 lipca 2015 r.

W dniach 12–17 lipca br. odbyła się w Antwerpii 26. Międzynarodowa Konferencja Historii Kartografii, zorganizowana przez władze miasta we współpracy z Uniwersytetem Antwerskim oraz Imago Mundi Ltd. Koordynatorem prac organizacyjnych był Joost Depuydt z Felix Archief. W konferencji wzięło udział 239 uczestników z 36 państw świata: głównie Amerykanie i Brytyjczycy, choć zauważalne były także liczne reprezentacje holenderska oraz niemiecka.

W dniu poprzedzającym obrady odbyły się spotkania organizacji międzynarodowych: International Society of Curators of Early Maps (ISCHEM) prowadzone przez Henrika Dupont (Królewska Biblioteka Danii) i Eda Dahla z Kanady oraz doroczne generalne spotkanie International Society for the History of the Map (ISHMap). Ceremonię otwarcia rozpoczęły powitania wygłoszone przez miejskiego archiwistę Antwerpii panią Inge Schoups, przewodniczącego Imago Mundi Ltd. Tony’ego Campbella, przewodniczącego American Friends of the J.B. Harley Fellowships Matthew Edneya oraz kierującego organizacją konferencji Joosta Depuydta.

Głównym tematem konferencji było „Przedstawienie świata w czterech aspektach: przestrzeń – czas – wyobrażenie – prezentacja” (Theatre of the World in Four Dimensions: Space – Time – Imagination – Spectacle). Wszystkie 68 referatów rozdzielono w 21 sesjach i 3 dyskusjach panelowych. Zaprezentowano także 22 postery.

Program sesji ułożono w następującym porządku: „Opracowywanie planów miast”, „Przedstawienia świata”, „XVI-wieczni twórcy map”, „Sposoby wykorzystania map”, „Wykonywanie map w czasie wojen”, „Granice i fronty”, „Kartografia urzędowa”, „Mapy morskie”, „IkonoGRAFIA na mapach”, „Dawne mapy w GIS-ie”, „Aspekty wykonywania map w XX w.”, „Mapy obrazkowe”, „Niezamknięcie dostępu do kolekcji map”, „Mapy późnośredniowieczne i nowożytne”, „Przedstawianie na mapach nowej wiedzy